Fimmtudaginn 26. nóvember 1998.

Nr. 89/1998. **Gunnar Briem**
(Páll A. Pálsson hrl.)
gegn
Sigríði R. J. Briem
(Ólafur Sigurgeirsson hdl.)

Meðlag. Skilnaðarsamningur.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Markús Sigurbjörnsson, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar 25. febrúar 1998. Hann krefst sýknu af kröfum stefndu svo og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefnda krefst þess, að héraðsdómur verði staðfestur og áfrýjanda gert að greiða málskostnað fyrir Hæstarétti.

Í málinu, sem stefnda höfðaði í eigin nafni, krefur hún áfrýjanda um greiðslu meðlags með tveimur börnum þeirra. Áfrýjandi hefur ekki borið fyrir sig aðildarskort stefndu. Með þessari athugasemd verður héraðsdómur staðfestur með vísan til forsendna hans.

Áfrýjandi verður dæmdur til að greiða stefndu málskostnað fyrir Hæstarétti, eins og í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð :

Héraðsdómur skal vera óraskaður.

Áfrýjandi, Gunnar Briem, greiði stefndu, Sigríði R. J. Briem, 125.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 30. desember 1997.

Mál þetta, sem dómtekið var 3. desember sl., var höfðað með stefnu, áritaðri um birtingu, 18. desember 1996.

Stefnandi er Sigríður R. J. Briem, kt. 260851-3149, Jöklaseli 3, 109 Reykjavík.

Stefndi er Gunnar Briem, kt. 250451-3429, Hraunbæ 56, Reykjavík.

Dómkröfur stefnanda.

Stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda skuld, að fjárhæð 1.258.264 kr., ásamt dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 af 14.850

kr. frá 1/6/1991 til 1/7/1991, af 29.700 kr. frá 1/7/1991 til 1/8/1991, af 44.550 kr. frá 1/8/1991 til 1/9/1991, af 59.400 kr. frá 1/9/1991 til 1/10/1991, af 74.250 kr. frá 1/10/1991 til 1/11/1991, af 89.100 kr. frá 1/11/1991 til 1/12/1991, af 103.950 kr. frá 1/12/1991 til 1/2/1992 (sic), af 118.800 kr. frá 1/2/1992 til 1/3/1992, af 133.650 kr. frá 1/3/1992 til 1/4/1992, af 148.500 kr. frá 1/4/1992 til 1/5/1992, af 163.602 kr. frá 1/5/1992 til 1/6/1992, af 178.704 kr. frá 1/6/1992 til 1/7/1992, af 193.806 kr. frá 1/7/1992 til 1/8/1992, af 208.908 kr. frá 1/8/1992 til 1/9/1992, af 224.010 kr. frá 1/9/1992 til 1/10/1992, af 239.112 kr. frá 1/10/1992 til 1/11/1992, af 254.214 kr. frá 1/11/1992 til 1/12/1992, af 269.316 kr. frá 1/12/1992 til 1/1/1993, af 289.916 kr. frá 1/1/1993 til 1/2/1993, af 310.516 kr. frá 1/2/1997 til 1/3/1993, af 331.116 kr. frá 1/3/1993 til 1/4/1993, af 351.716 kr. frá 1/4/1993 til 1/5/1993, af 372.316 kr. frá 1/5/1993 til 1/6/1993, af 392.916 kr. frá 1/6/1993 til 1/7/1993, af 413.516 kr. frá 1/7/1993 til 1/8/1993, af 434.116 kr. frá 1/8/1993 til 1/9/1993, af 454.716 kr. frá 1/9/1993 til 1/10/1993, af 475.316 kr. frá 1/10/1993 til 1/11/1993, af 495.916 kr. frá 1/11/1993 til 1/12/1993, af 516.516 kr. frá 1/12/1993 til 1/1/1994, af 537.116 kr. frá 1/1/1994 til 1/2/1994, af 557.716 kr. frá 1/2/1994 til 1/3/1994, af 578.316 kr. frá 1/3/1994 til 1/4/1994, af 598.916 kr. frá 1/4/1994 til 1/5/1994, af 619.516 kr. frá 1/5/1994 til 1/6/1994, af 640.116 kr. frá 1/6/1994 til 1/7/1994, af 660.716 kr. frá 1/7/1994 til 1/8/1994, af 681.316 kr. frá 1/8/1994 til 1/9/1994, af 701.916 kr. frá 1/9/1994 til 1/10/1994, af 722.516 kr. frá 1/10/1994 til 1/11/1994, af 743.116 kr. frá 1/11/1994 til 1/12/1994, af 763.716 kr. frá 1/12/1994 til 1/1/1995, af 784.316 kr. frá 1/1/1995 til 1/2/1995, af 804.916 kr. frá 1/2/1995 til 1/3/1995, af 826.504 kr. frá 1/3/1995 til 1/4/1995, af 848.092 kr. frá 1/4/1995 til 1/5/1995, af 869.680 kr. frá 1/5/1995 til 1/6/1995, af 891.268 kr. frá 1/6/1995 til 1/7/1995, af 912.856 kr. frá 1/7/1995 til 1/8/1995, af 934.444 frá 1/8/1995 til 1/9/1995, af 956.032 kr. frá 1/9/1995 til 1/10/1995, af 977.620 kr. frá 1/10/1995 til 1/11/1995, af 999.208 kr. frá 1/11/1995 til 1/12/1995, af 1.020.796 kr. frá 1/12/1995 til 1/1/1996, af 1.042.384 kr. frá 1/1/1996 til 1/2/1996, af 1.063.972 kr. frá 1/2/1996 til 1/3/1996, af 1.085.560 kr. frá 1/3/1996 til 1/4/1996, af 1.107.148 kr. frá 1/4/1996 til 1/5/1996, af 1.128.736 kr. frá 1/5/1996 til 1/6/1996, af 1.150.324 kr. frá 1/6/1996 til 1/7/1996, af 1.171.912 kr. frá 1/7/1996 til 1/8/1996, af 1.193.500 kr. frá 1/8/1996 til 1/9/1996, af 1.215.088 kr. frá 1/9/1996 til 1/10/1996, af 1.236.676 kr. frá 1/10/1996 til 1/11/1996 og af 1.258.264 kr. frá 1/11/1996 til greiðsludags.

Þá er krafist málskostnaðar samkvæmt mati dómsins og virðisaukaskatts af málflutningsþóknun.

Dómkröfur stefnda.

Aðallega krefst stefndi sýknu af öllum kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hennar að skaðlausu. Í málskostnaðarkröfu felst, að tekið verði tillit til virðisaukaskatts á lögmannsþjónustu.

Til vara er þess krafist, að kröfur stefnanda verði færðar verulega niður frá því, sem krafist er í stefnu, og málskostnaður falli niður.

Málavextir.

Aðilar málsins voru í hjúskap, en fengu leyfi til skilnaðar að borði og sæng 13. júní 1991. Með sérstöku samkomulagi aðila, dags. 21. maí 1991, skuldbatt stefndi sig til að greiða stefnanda viðbótarlífeyri og viðbótarmeðlög með tveimur yngstu börnum þeirra hjóna, jafnhá venjulegu lágmarksmeðlagi, til 18 ára aldurs þeirra. Greiðslur þessar skyldi greiða mánaðarlega eftir á, og voru þær bundnar tilteknum skilyrðum. Viðbótarmeðlögin skyldu falla niður, ef stefnandi ónáðaði með símhringingum, heimsóknum eða á annan hátt sambýliskonu stefnda, eiginkonu eða einhverja þá konu, sem hann kynni að eiga samneyti við á samningstíma.

Stefndi telur stefnanda hafa brotið framangreind skilyrði 22. júlí 1991, og 24. júlí 1991 sendi stefndi stefnanda bréf og tilkynnti, að samningurinn væri úr gildi fallinn. Stefndi segir stefnanda ekki hafa mótmælt efni bréfsins fyrr en löngu síðar.

Stefnandi höfðar mál þetta til heimtu viðbótarmeðlaganna.

Málsástæður og rökstuðningur stefnanda.

Stefnandi segir kröfu sína reista á eftirtöldum 65 gjaldföllnum mánaðargreiðslum:

1. júní 1991 til 1. apríl 1992 mánaðarlega 14.850 krónur, 1. maí 1992 til 1. des. 1992 mánaðarlega 15.102 krónur, 1. janúar 1993 til 1. febrúar 1995 mánaðarlega 20.600 krónur, 1. mars 1995 til 1. nóvember 1996 mánaðarlega 21.588 krónur.

Stefnandi rökstyður kröfu sína um dráttarvexti, þar með talda vaxtavexti, við reglur III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 með síðari breytingum. Krafa um málskostnað er rökstudd með vísan til 1. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála. Krafa um virðisaukaskatt af málflutningsþóknun er rökstudd með vísan til laga nr. 50/1988. Stefnandi sé ekki virðisaukaskattsskyld og beri því nauðsyn til að fá dóm fyrir skatti þessum úr hendi stefnda. Um varnarþing er vísað til 32. gr. laga nr. 91/1991.

Málsástæður og rökstuðningur stefnda.

Af hálfu stefnda er því haldið fram, að skilyrði, sem talin eru í 3. tl. 2. mgr. b. viðbótarskilnaðarsamkomulags aðila, hafi komið fram, og þar með hafi greiðsluskylda stefnda fallið niður. En samkvæmt grein þessari skyldu

greiðslur falla niður, ef stefnandi ónáðaði með símhringingum, heimsóknum eða á annan hátt sambýliskonu stefnda, eiginkonu eða einhverja þá konu, sem hann kynni að eiga samneyti við. Það hafi stefnandi gert 22. júlí 1991.

Stefndi heldur því fram, að þrátt fyrir umfjöllun um þessa mótbáru stefnda í hæstaréttarmálinu nr. 42/1994, sbr. dóm frá 14. mars 1996, sé ekki fráleitt af hendi stefnda að hafa uppi þessa málsástæðu nú. Hvort tveggja sé, að krafan hafi ekki verið dæmd að efni til, og einnig hitt, að stefndi hafi ekki fengið í hinu fyrra máli að koma með sönnunargögn til stuðnings máli sínu vegna réttarfarsreglna. Hæstiréttur hafi fallist á þá niðurstöðu héraðsdóms, að ekki væri sannað, að stefnandi hefði brotið skilyrði samkomulagsins og glatað rétti samkvæmt því. Stefnandi hafi verið með viðbótarmeðlagskröfu sína sem skuldajafnaðarkröfu í hinu eldra máli, og þess vegna hafi stefndi haft takmarkaða möguleika til þess að færa fram sönnur fyrir því, að tiltekin atvik hafi gerst. Megi halda því fram, að andmælareglan í réttarfari hafi ekki verið virt sem skyldi í tilviki stefnda. Hæstiréttur hafi ekki heldur aftekið, að stefndi geti sannað mál sitt um það, að stefnandi hafi brotið samninginn eða skilyrðin séu orðin virk.

Atvik, sem stefndi vísi til, að leiði til brottfalls viðbótarmeðlags, hafi verið kært til rannsóknarlögreglu, sem hafi ekki viljað sinna erindi stefnda. Stefndi hafi tekið upp á segulband samtal sitt við stefnanda stuttu eftir atvikið.

Þá hefur stefndi uppi þá málsástæðu, að samkomulagið sé fallið niður á grundvelli sjónarmiða um brostnar forsendur. Það hafi verið forsenda fyrir samkomulaginu, að stefndi fengi sinn eignarhluta við fjárskipti aðila og yrði aflögufær til greiðslu skulda og framlaga til barnanna. Stefnandi hafi hins vegar hrifsað til sín nær allt það, sem stefndi hafi átt að fá, og hafi stefndi staðið slyppur og snauður eftir. Stefnandi hafi um langt skeið tafið uppgjör á greiðslum til stefnda, og hafi honum verið gert ókleift að efna samningsskyldur sínar. Þá hafi tekjur stefnda orðið mun minni en gert hafi verið ráð fyrir við skilnaðarsamning, svo að grundvöllur fyrir aukameðlagsgreiðslum sé einnig brostinn af þeim sökum.

Varakröfur stefnda styðjast því, að kröfur stefnanda, ef réttar eru, verði að teljast fyrndar að hluta með vísan til 2. tl. 3. gr. laga nr. 14/1905 um fyrningu. Meðlagskröfur fyrnist á fjórum árum, og séu því allar meðlagsgreiðslur, sem féllu í gjalddaga 1. des. 1992 eða fyrr, fallnar niður fyrir fyrningu ásamt vöxtum.

Við aðalmeðferð málsins komu fyrir dóm til skýrslugjafar stefnandi, stefndi, vitnið Áslaug Þórisdóttir og Elín Sigurgeirsdóttir, sambýliskona stefnda.

Niðurstaða.

Með málsókn þessari krefur stefnandi stefnda um greiðslu viðbótarmeðlaga með tveimur börnum málsaðila. Krafa stefnanda, sem ekki er tölulega vefengd, miðist við samkomulag aðila, gert 21. maí 1991.

Fallast ber á það með stefnda, að þrátt fyrir dóm Hæstaréttar, upp kveðinn 14. mars 1996, í málinu nr. 42/1994, en það mál var höfðað vegna eigna- og skuldaskipta aðila, sé honum heimilt í þessu máli að reyna að færa sönnur að þeim fullyrðingum sínum, að stefnandi hafi brotið skilyrði ofangreinds samkomulags.

Stefndi telur stefnanda hafa brotið skilyrði samkomulagsins með því að koma 21. júlí 1991 í íbúð, sem stefndi hafði til umráða á þeim tíma. Stefnandi segir það hafa verið 20. júní, sem hún kom í íbúðina. Þá er stefnandi kom í íbúðina, var þar stödd kona, sem nú er sambýliskona stefnda. Jafnframt er í þessu sambandi af hálfu stefnda vísað til símtals, sem á að hans sögn að hafa verið nokkrum dögum síðar og hann kveðst hafa tekið upp. Stefnandi segir símtal þetta hafa verið löngu síðar. Stefnandi segir stefnda hafa hringt, en stefndi segir stefnanda hafa gert það.

Við mat á því, hvort stefnandi hafi brotið skilyrði samkomulagsins, verður að líta til orðalags þess, en það er svohljóðandi:

„Greiðslur samkvæmt lið 1, 2 og 3 falla samstundis niður, ef Sigríður ónáðar með símhringingum, heimsóknum eða á annan hátt sambýliskonu Gunnars, eiginkonu eða einhverja þá konu, sem hann kynni að eiga samneyti við, þann tíma, sem samningur þessi er í gildi."

Ekkert er fram komið um, að stefnandi hafi heimsótt eða ónáðað með símtölum núverandi sambýliskonu stefnda.

Það, sem haldið er fram af hálfu stefnda um framkomu og tal stefnanda í tvö ofangreind skipti, er nokkuð, sem beindist að stefnda, en ekki núverandi sambýliskonu stefnda, enda þótt um hana kunni að hafa verið talað. Telst því ósannað, að stefnandi hafi brotið ofangreint skilyrði.

Af hálfu stefnda hefur ekki verið sýnt fram á brostnar forsendur fyrir ofangreindu samkomulagi, hvorki vegna eignaskipta aðila né breytinga á tekjum stefnda.

Samkvæmt 2. tl. 3. gr. laga nr. 14/1905 um fyrning skulda og annarra kröfuréttinda eru kröfur stefnanda, sem féllu í gjalddaga 1. desember 1992 eða fyrr, fallnar niður fyrir fyrningu.

Með vísan til framanritaðs verður krafa stefnanda tekin til greina, þannig, að stefndi verður dæmdur til þess að greiða stefnanda 968.348 kr. með vöxtum, eins og segir í dómsorði.

Stefndi greiði stefnanda málskostnað, sem ákveðst 230.000 kr., og hefur þá verið litið til virðisaukaskatts af málflutningsþóknun.

Auður Þorbergsdóttir héraðsdómari kveður upp dóminn.

Dómsorð:

Stefndi, Gunnar Briem, greiði stefnanda, Sigríði R. J. Briem, 988.948 kr. með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 af 20.600 kr. frá 1. janúar 1993 til 1. febrúar s. á., af 41.200 kr. frá þeim degi til 1. mars s. á., af 61.800 kr. frá þeim degi til 1. apríl s. á., af 82.400 kr. frá þeim degi til 1. maí s. á., af 103.000 kr. frá þeim degi til 1. júní s. á., af 123.600 kr. frá þeim degi til 1. júlí s. á., af 144.200 kr. frá þeim degi til 1. ágúst s. á., af 164.800 kr. frá þeim degi til 1. sept. s. á., af 185.400 kr. frá þeim degi til 1. okt. s. á., af 206.000 kr. frá þeim degi til 1. nóv. s. á., af 226.600 kr. frá þeim degi til 1. des. s. á., af 247.200 kr. frá þeim degi til 1. janúar 1994, af 267.800 kr. frá þeim degi til 1. febrúar s. á., af 288.400 kr. frá þeim degi til 1. mars s. á., af 309.000 kr. frá þeim degi til 1. apríl s. á., af 329.600 kr. frá þeim degi til 1. maí s. á., af 350.200 kr. frá þeim degi til 1. júní s. á., af 370.800 kr. frá þeim degi til 1. júlí s. á., af 391.400 kr. frá þeim degi til 1. ágúst s. á., af 412.000 kr. frá þeim degi til 1. sept. s. á., af 432.600 kr. frá þeim degi til 1. okt. s. á., af 453.200 kr. frá þeim degi til 1. nóv. s. á., af 473.800 kr. frá þeim degi til 1. des. s. á., af 494.400 kr. frá þeim degi til 1. janúar 1995, af 515.000 kr. frá þeim degi til 1. febrúar s. á., af 535.600 kr. frá þeim degi til 1. mars s. á., af 557.188 kr. frá þeim degi til 1. apríl s. á., af 578.776 kr. frá þeim degi til 1. maí s. á., af 600.364 kr. frá þeim degi til 1. júní s. á., af 621.952 kr. frá þeim degi til 1. júlí s. á., af 643.540 kr. frá þeim degi til 1. ágúst s. á., af 665.128 kr. frá þeim degi til 1. sept. s. á., af 686.716 kr. frá þeim degi til 1. okt. s. á., af 708.304 kr. frá þeim degi til 1. nóv. s. á., af 729.892 kr. frá þeim degi til 1. des. s. á., af 751.480 kr. frá þeim degi til 1. janúar 1996, af 773.068 kr. frá þeim degi til 1. febr. s. á., af 794.656 kr. frá þeim degi til 1. mars s. á., af 816.244 kr. frá þeim degi til 1. apríl s. á., af 837.832 kr. frá þeim degi til 1. maí s. á., af 859.420 kr. frá þeim degi til 1. júní s. á., af 881.008 kr. frá þeim degi til 1. júlí s. á., af 902.596 kr. frá þeim degi til 1. ágúst s. á., af 924.184 kr. frá þeim degi til 1. sept. s. á., af 945.772 kr. frá þeim degi til 1. okt. s. á., af 967.360 kr. frá þeim degi til 1. nóv. s. á. og af 988.948 kr. frá þeim degi til greiðsludags og 230.000 kr. í málskostnað.